

НАСТАВНО-УМЕТНИЧКОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ
Рајићева 10
11000 Београд

Београд,
Број

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ
ПРОЈЕКТА „ИЛИ ВИШЕ ВАТРЕ У СЛИКУ ИЛИ СЛИКУ У ВАТРУ“ КАНДИДАТА НИКОЛЕ
МАРКОВИЋА

На седници Наставно - уметничког већа Факултета ликовних уметности у Београду, одржаној 17. јуна 2020. године именована је Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта ИЛИ ВИШЕ ВАТРЕ У СЛИКУ ИЛИ СЛИКУ У ВАТРУ, *просторна инсталација* кандидата Николе Марковића у саставу: мр *Чедомир Васић*, професор емеритус, коментор, мр *Радомир Кнежевић*, ред. проф, др *Никола Шуица*, ред. проф, др ум. *Милета Продановић*, ред. проф ментор и мр *Перица Донков*, ред. проф. Факултета уметности Универзитета у Нишу.

Биографија кандидата

Никола Марковић рођен је у Нишу 1976 године. Дипломирао је 2003. и магистрирао 2005. године на сликарском одсеку Факултета ликовних уметности у Београду. Члан је Удружења ликовних уметника Србије.

Никола Марковић континуирано излаже у земљи и иностранству од 2003. године и до сада је остварио десетак самосталних изложби а групно је излагао преко четрдесет пута. У Србији самостално излагао у Сомбору (2004), Нишу (2006. и 2018) и Београду (2015, 2016. и 2020). Учествовао и на бројним колективним изложбама у Београду, Нишу, Новом Саду, Чачку, као и у сазиву неколико ликовних колонија (Сићево, Classic, Ниш арт фондација...). Од 2007. године сарађује са галеријом „Suprancontemporary“ у Бечу, преко које је самостално и групно излагао у Аустрији, Немачкој, Италији, укључујући и учешће на бројним сајмовима уметности. Радови му се налазе у колекцијама у Аустрији и Србији као и у Галерији савремене уметности у Нишу (откуп Министарства културе и информисња Републике Србије),

Добитник Прве награде на националном конкурс за младе ликовне уметнике у организацији Ниш арт фондације, а под покровитељством компаније Philip Morris (2007). Био је и у најужем избору за награду за цртеж Фондације Владимир Величковић (2016).

Његова уметничка пракса обухвата рад на слици, заснован на фотографским и дигиталним изворима, видео радове, инсталације у галеријском и интервенције у јавном простору. У пројектима користи елементе перформанса, што документује видеом или фотографијама.

Од 2018. године ради као доцент на Факултету уметности у Нишу, где је ангажован на предметима Цртање на сликарском одсеку, и Увод у новомедијске уметности на одсеку за нове медије.

Детаљна анализа рада

Докторски уметнички пројекат *ИЛИ ВИШЕ ВАТРЕ У СЛИКУ ИЛИ СЛИКУ У ВАТРУ*, *просторна инсталација* кандидата Николе Марковића је особен допринос истраживању, промишљању и доживљају стварности са позиција хумора и ироније као средстава ликовног изражавања .

Циљ пројекта је остварење сложене просторне инсталације - изложбе која на ироничан начин преиспитује ситуацију на актуелној уметничкој сцени, а кроз ту призму и ситуацију у самом друштву. Поставка остварена у изложбеном простору „Салон 77“ (бившој џамији) у Нишу, замишљена је тако да уметничка интервенција и унети елементи остварују додатно значење у додиру са специфичним карактеристикама самог објекта. Рад са стварним простором и окружењем, Марковић је већ приказао у поставци *ЧУВАРИ ПЛАМЕНА*, изведеној у Продајној галерији „Београд“ 2016 . године. Та изложба као саставни део докторског рада претходи просторној инсталацији *ИЛИ ВИШЕ ВАТРЕ У СЛИКУ ИЛИ СЛИКУ У ВАТРУ* (2018), из које опет происходи поставка *ЛОГИКА ТАРАБЕ 16/9* (чија је реализација у току) и са којом се употпуњује целина овог пројекта. Марковићева намера је да увлачењем посматрача у просторну слику, пружи гледаоцу много богатији доживљај како саме стварности и амбијента тако и реалности уметничке представе.

Искуство *ЧУВАРА ПЛАМЕНА* где је поставка је у потпуности била уклопљена у простор галерије било је вишеструко надограђено у пројекту *ИЛИ ВИШЕ ВАТРЕ У СЛИКУ ИЛИ СЛИКУ У ВАТРУ* . Цртежи са представама полицијског насиља који су текли као фриз око целе галерије и чинили својеврсни „ватрени круг“. Као последица

Марковићеве потребе да се „обрачуна“ са (пре свега тржишним) системом уметности, на штитовима полицајаца писало је KUNSTPOLIZEI (нем.-уметничка полиција). Циљ је био да се овим ауторитативним називом нагласи опште, вишеструко проблематично и конфликтно стање у друштву и уметности..Цртежи су се смењивали са текстуалном поруком, давно изречном неком ученику сликарства: „Или више ватре у слику или слику у ватру“. Ова мантра исписана у дигиталном фонту на више језика све време се чула и као аудио запис и употпуњавала је својеврсни „шамански ритуал“ „ватреног круга“. Сам аудио запис, на српском и немачком, монтиран од ауторовог и гласа његовог галеристе из Беча, са пуцкетањем ватре у позадини и повременим звуцима полицијских сирена, биће важна компонента и поставке у Нишу.

Сама поставка докторског пројекта *ИЛИ ВИШЕ ВАТРЕ У СЛИКУ ИЛИ СЛИКУ У ВАТРУ* у „Салону 77“ у Нишу, састојала се од неколико елемената. У горњем делу галерије, у куполи некадашње џамије, пројектован је (ЗД) континуиран снимак видео ватре. Ватра „захвата“ целу унутрашњост сферне површине а динамика пламсања била је усклађена са већ поменутиим аудио записом, Средишњим делом (у нивоу посматрача) доминирале су заштитине, металне антитемонстрацијске ограде које се смењују са пластичним штитовима са натписом KUNSTPOLIZEI, направљеним по угледу на праве полицијске штитове а на којима су трагови „сликарских“ интервенција (боја, спреј). Ограде и штитови били су распоређени у форми лавиринта с намером да сугеришу ограниченост и усмереност људског кретања. На поду галерије, био је просут угљен (ћумур), „обојен“ црвеном светлошћу рефлектора, што је стварало утисак ужарене масе по којој посетиоци ходају. Идеја да посетилац хода између зажареног тла и пламтеће лопте подвлачи његово осећање нелагодности („ход по жеравици“) и осујећености већ сугерисано металним препрекама. У тако постављеном амбијенту основна порука из звучника *Или више ватре у слику или слику у ватру* добија гротескне, метафоричне димензије и изврће смисао читавог рада у правцу критичког и сатиричног посматрања контрадикторних кретања и ометања у уметничком и друштвеном животу.

Предлог просторне инсталације *ЛОГИКА ТАРАБЕ 16/9* за галерију Хаос која би требало да буде остварена у децембру 2020.године даље развија идеју металних препрека како у формалном смислу, супротстављањем малог и великог, цртежа и тв екрана тако и у технолошком смислу увођењем паметних телефона, чиме се комуникација са гледаоцем успоставља на још једном - виртуелном нивоу.У готово апстрактној игри сликовних представа у простору шири се поље читања и значења целокупног рада.

Пуни назив докторског уметничког пројекта Николе Марковића је *ИЛИ ВИШЕ ВАТРЕ У СЛИКУ ИЛИ СЛИКУ У ВАТРУ*, *Иронија и сатира као вид ликовног израза – просторна инсталација*. Марковић користи наслов као повод да од самог почетка писаног рада, од „Уместо увода“ који стоји уместо увода до завршног дела текста - „Закључка“ доследно спроведе иронијски и самоиронијски приступ у процесу писања. Овакав третман писаног рада читаоца на несвакидашњи али врло адекватан начин суочава са темом ироније и сатире у ликовним уметностима као и у сопственом раду.

Сам писани рад заснован је на три целине организоване у три поглавља. У првом делу у „Прилозима смехологији“ приказане су неки од основних параметара хумора засновани на Бахтиновом карневалском схватању смеха и анализи ироније и сатире. Ту се већ сусрећу објашњења одређених појмова који ће постати важна и добити пуни смисао у образложењу самог уметничког пројекта.

Други део „Смех и страх“ посвећен је политичкој карикатури, у свету и код нас. Примери од Ђан Лоренца Бернинија до Шарли Ебдоа или од Димитрија Аврамовића до Саше Димитријевића врло добро приказују развој ове ликовне гране. Поред карикатуре нарочито су занимљива тумачења појединих ликовних остварења светске и домаће уметности која различите начине говоре језиком ироније и сатире. Распон оваквих представа траје од слика на зидовима египатских пирамида до Душана Оташевића и Милије Нешића. Као особито парадигматичан јавља се рад „кловна уметности“ Мауриција Кателана коме Марковић посвећује посебан одељак.

Трећи део писаног рада састоји се из два дела: „Од свиње до ватре“, невербалним путем“, кандидатово сведочанство о развоју сопствене поетике у периоду до почетка докторских студија и „Докторско -уметнички пројекат : трилогија“ у којем даје генезу свог актуелног уметничког става и стварања. Први део посвећен је трима фазама „Година Свиње“, Изводи из невербалног говора“ и „Erased“ које су на формалном, садржинском и значењском нивоу наговестиле данашњи уметнички пројекат. Други део је посвећен образложењу самог докторског уметничког пројекта, његових полазишта, развијања одређених тема, појмова и поступка и формулисању заједничког језгра три изложбе (*Чувари пламена*, *Или више ватре у слику или слику у ватру*, *Логика тарабе 16/9*) из којих се пројекат састоји. Све три поставке замишљене су као просторне инсталације у којима се појмови „Kuvstpolizei“, „ватра“, „лабиринт“, „штит“ сукобљавају са мантром: „Или више ватре у слику или слику у ватру“. Употреба врло различитих изражајних средстава, од класичних до дигиталних, од цртежа на папиру, преко видео пројекције на зиду до дигиталне монтаже звука, указују на логичан пут вишегодишњег

зрења и ширења идеја и разноврсних облика њиховог испољавања. У томе лежи неоспоран квалитет овога образложења јер су наталожена искуства подвргнута врло систематичној анализи. разних аспеката уметничког рада, што је резултирало одговарајућом употребом изражајних средстава и допринело уверљивости завршних решења.

У завршном делу „Закључку: негативној и позитивној верзији“ доследно се отвара питање смисла целокупног напора уложеног у реализацију докторског пројекта са становишта уметничког дела, праксе и живота. Овако суочавање са сопственим местом и положајем ефектно заокружује и поентира самоиронијски приступ целом пројекту а посебно писаном тексту.

Писани рад прати врло широко изабрана, добро искоришћена и примерено цитирана литература што тексту даје посебну вредност

Оцена резултата

У свом докторском уметничком пројекту *ИЛИ ВИШЕ ВАТРЕ У СЛИКУ ИЛИ СЛИКУ У ВАТРУ* кандидат Никола Марковић полази од става да је стварност која нас окружује, била она уметничка или друштвена, бременита противуречностима које у животу појединца а нарочито уметника остављају мало простора за преживљавање и стварање. Ако се стварати мора онда он види решење у прибегавању хумору, иронији, сатири, средствима којима се већ хиљадама година људи служе да би опстали. Како то остварити у ликовним уметностима које су традиционално лишене убојитости речи јесте проблем који Марковић решава супротстављањем две медијске линије, вербалног и визуелног. Њихово обједињавање одвија се у неком конкретном месту уметничке размене, најчешће пажљиво простудираном галеријском простору чији параметри постају саставни део изложеног рада. Међусобно сучељавање ствараног места, призора и звука (текста) отвара могућност посетиоцу да постане учесник уметничког рада и да у читању целине пронађе изненађујућа, смешна значења

Луцидно повезујући уметничке намере са техничким и технолошким средствима и теоретским разматрањима, спајајући традиционално ликовно искуство са могућностима нових средстава међуљудског општења, Никола Марковић остварује сложен и убедљив уметнички пројекат који представља неоспоран допринос актуелном посматрању света и развоја визуелних уметности.

Критички осврт референата

Уметнички докторски пројекат *ИЛИ ВИШЕ ВАТРЕ У СЛИКУ ИЛИ СЛИКУ У ВАТРУ* темељи се на претпоставци да је уметнички процес настајања дела нешто друго него научна обрада и решење неког проблема.. У том процесу промена свих елемената, димензија, облика или техника иако слична научном истраживању никад не даје дефинитиван одговор него увек отвара нова питања. Како се овде ради о друштвеној реалности и уметничком животу та област захтева критички и парадоксални приступ, оличен у хумору који је ретко пратилац научног мишљења. Отуда је главна метода коју примењује Никола Марковић иронија, заснована на значајном личном уметничком искуству и обимном студирању литерарне баштине што његовом стварању даје обележје медијски сложених остварења. Тиме овај уметнички пројекат отвара питања од широког значаја за ликовну праксу уопште.

Закључак са образложењем уметничког доприноса рада

Никола Марковић се својим досадашњим радом у области сликарства представио јавности као ангажован и духовит стваралац чије су појединачне слике, а још више и самосталне изложбе /просторне инсталације увек носиле недвосмислену критичку жаоку. На том трагу је и његов докторски уметнички пројекат. *ИЛИ ВИШЕ ВАТРЕ У СЛИКУ ИЛИ СЛИКУ У ВАТРУ*, *просторна инсталација*. Определивши се за технички необично захтеван пројекат Никола Марковић показује да одлично разуме саму суштину докторских уметничких студија, а то је да се и у области уметничког дела и у области саморазумевања стваралачког процеса и сопствене поетике искорачи високо изнад онога што је било достигнуто ранијим уметничким радом. Реализован у специфичном галеријском простору, разноврсним комуникацијским и структурама презентације овај докторски уметнички пројекат показује свест о интердисциплинарности која се „слива“ у јединствен визуелни доживљај богат разноврсним значењима.

Докторски уметнички пројекат *ИЛИ ВИШЕ ВАТРЕ У СЛИКУ ИЛИ СЛИКУ У ВАТРУ* оригиналан је допринос визуелним уметностима а по својој релевантности за нашу уметничку и културну праксу веома актуелан. Сви квалитети досадашњег уметничког деловања Николе Марковића дошли су до изражаја у овом раду и као крајњи резултат произвели једно веома значајно ликовно, теоретски образложено остварење.

На основу тога Комисија за оцену и одбрану доктрског уметничког пројекта *ИЛИ ВИШЕ ВАТРЕ У СЛИКУ ИЛИ СЛИКУ У ВАТРУ* докторанда Николе Марковића констатује да пројекат у потпуности одговара захтевима који се траже од завршног рада на програму докторских уметничких студија и предлаже Наставно-уметничком већу Факултета ликовних уметности да овај пројекат прихвати и предложи га за одбрану Сенату Универзитета уметности.

Чедомир Васић, професор емеритус, коментор

мр *Радомир Кнежевић*, ред. проф,

др *Никола Шуица*, ред. проф,

мр *Перица Донков*, ред. проф. Факултета
уметности Универзитета у Нишу.

др ум. *Милета Продановић*, ред. проф ментор